

## Čisté rozhodnutí

### Ladislav Hejdánek

in: Mlat — 5. 3. 1950, Ladislav Hejdánek (ed.), Praha: samizdat, 1950, n. 3, p. 3–4

◆ [publication](#)

in: Mlat — 5. 3. 1950, Ladislav Hejdánek (vyd.), Praha: samizdat, 1950, č. 3, str. 3–4 (5. 3.)

◆ [publikace](#)

◆ článek, česky, vznik: 5. 3. 1950

◆ article, Czech, origin: 5. 3. 1950

## Čisté rozhodnutí

*„Zřekl ses všeho, abys byl svobodný. Udělej další krok, zřekni se samotné svobody: a všechno ti bude dáno.“ ...*

*„Nech mě trochu vydechnout,“ řekl Matouš.*

*„Vydechuj,“ řekl Brunet, „vydechuj, ale pospěš si. Zítra budeš příliš stár, budeš mít své drobné návyky, budeš otrokem své svobody. A možná, že svět bude příliš starý.“ ...*

*„Já vím. Máš štěstí, že jsi mohl volit.“ ...*

*„To znamená, že ty to štěstí mít nebudeš.“ ...*

*„Víš, není to definitivní. Později...“ ...*

*„Později? Spoléháš se na vnitřní osvětlení, aby ses rozhodl, vydáváš se v nebezpečí, že budeš dlouho čekat. Představuješ si snad, že jsem byl přesvědčen, když jsem vstoupil do K.S.? Přesvědčení, to se vytváří.“ ...*

*„Já dobře vím: klekni a budeš věřit. Máš možná pravdu. Ale já chci nejdříve věřit.“*

*„Přirozené,“ řekl Brunet netrpělivě. „Vy intelektuálové jste všichni stejní: všechno praská, všechno táhne k čertu, pušky co nevidět vystřelí samy a vy si tu pokojně sedíte, dožadujete se práva být přesvědčeni. Ach, kdybys jen mohl vidět mýma očima. Pochopil bys, že čas kvapí.“*  
*„Tak tedy ano, čas kvapí, nu a?“ ...*

*„Kdyby mě mohl někdo pochopit,“ myslil si Matouš.*

*Odhodlal se: přesvědčit Bruneta byl jediný prostředek, který mu zbýval, aby přesvědčil sám sebe. „Nemám co hájit: nejsem nijak pyšný na svůj život a nemám sou. Moje svoboda? Tíží mě: jsem už léta svoboděn a nemám proč být svoboděn. Zmírám touhou vyměnit ji konečně jednou za nějakou jistotu. ... Tak tedy vidíš: nemohu se zapojit, nemám pro to dosti důvodů. Vztekám se jako ty na tytéž lidi, ale nedostatečně. Nemohu za to.“ ...*

*„Rozhodně se nemusíš ospravedlňovat, nikdo tě neobviňuje. Uchovávat se pro lepší příležitost, je to tvé právo. ... Jenomže se bojím, že nepřijde tak hned.“*

*„Také jsem si to říkal,“ řekl Matouš: „Říkal jsem si, že snad nepřijde nikdy nebo příliš pozdě, nebo možná není příležitost.“*

*„No a?“*

*No, pak jsem ubožák. To je všechno.“*

*(Jean-Paul Sartre)*

Zdá se, že se nejprve musím omluvit za tak obrovský citát; je však příznačný po mnoha stránkách. Desítky a stovky stránek by bylo možno popsat jen rozbořem těchto řádků. Mohu však vybrat jen několik poznámek, které pro tu chvíli považuji za nejdůležitější.

Jistotu si lidé představují jako něco, proti čemu není obrany, co člověka přemůže, uchvátí, rozdrťí, čeho je možno jen poslechnout – slovem: romanticky. Důsledkem toho je, že proti všemu, co si žádá jejich loajálnosti, se zkoušejí bouřit. A když to jde, tedy to není jistota a šlus. To znamená, že v podstatě nechápou, co to je loajalita: to je akt upřímnosti a nikoli nutnosti a donucení. Místo loajálnosti se můžete *vždy* bouřit; revoluce a vzpoura není a nemůže být argument. Vždycky je myslitelný morální opak toho, co právě děláte. A právě tak je faktem, že se neubráníte pomyslení právě na tento opak – třeba jen nejletmější myšlenka, ale je tam a vy to víte. A tu je naprosto a docela falešné se chtít osvobodit o takových to nečistých by-produktů svého myšlení, nýbrž je třeba usilovně činit to, co je v našich myšlenkách lepšího, čistšího a pravdivějšího. Je třeba vybírat a ne podléhat byť i nejsvětější moci a síle. Jestliže někomu slíbím lásku, rozhodl jsem se pro to, co mne k lásce vede: a od té doby odstraňuji neúnavně všechno, co naší lásce překáží a posiluji to, co také ji posiluje. A při tom při všem je ovšem stále jasno, že ve mně je také nevěra, nenávist, lhostejnost, neslušnost a příkrost atd. Nemá cenu si to zastírat a nebo kvůli tomu lásku neslibovat: to všechno patří k člověčnosti, a pro křesťana jako pro nikoho jiného mocně platí přísloví: *homu sum, nihil humanum a me alienum puto*. Miluji ne proto, že by ve mně bylo více lásky než nenávisti, nýbrž že jsem rozhodl, že láska je vyšší než nenávist. Tak tomu je a ne jinak. Proto na otázku: miluješ-li mne? není jiné odpovědi než buď miluji a stále více budu milovat – anebo nemiluji a stále méně budu milovat a více nenávidět. Nelze, v podstatě nelze odpovědět: nevím, zda tě miluji. Tuto odpověď sice často v různých formách čítáme v moderní literatuře, ale je to tak zvrácené, jako je zvrácené celé moderní myšlení. Láska je společný program dvou bytostí (nebo více), a nikoli pohnutka jejich jednání. Celým životem, celým jednáním buduji čistotu vztahů mezi sebou a lidmi, ale není tomu tak, že bych nejprve musel očišťovat své pohnutky a motivy. Ne že by o ně vůbec nešlo, nýbrž že je mohu očistit jenom tak, že své jednání a svůj život mezi lidmi usměřuji a podřizuji vysokým mravním požadavkům. Zlé myšlení ovšem vychází ze srdce, ale jen titán a romantik by si chtěl srdce vyměnit sám: je třeba vykonávat všechno, co je přikázáno, a nad to prosit Pána o čisté srdce. Ne naopak, že bych čekal na obnovu srdce a do té doby nic nedělal, abych nic nepokazil. Ale když jednám a plním příkazy, nemohu jinak, než se řídit příkladem těch, kdo už přede mnou podle svých možností správně jednali a příkazy plnili: tu nejde o nějaké zoufalé a riskantní rozetnutí uzlu tím, že se pověsíme na Pána Boha nebo na marxismus nebo na cokoli jiného. Není možno se takto pověsit, aniž by to jistotně byla chiméra modla. Poslušnost a milosrdenství – v tom je jistota stále mohutnější, tím větší, čím jsme poslušnější a milosrdnější. Milosrdenství je napřed a jistota potom. Kdo by to chtěl obrátit, nevěří v Boha.